

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 07-7. ročník, školský rok 2014/2015
Celoslovenské kolo
Kategória: B
Úlohy

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ (kategória B)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1 (úryvok)

Dovolenka na horách prináša viaceré riziká

Dovolenka na horách, či už v zimnom, alebo letnom období, prináša okrem zábavy množstvo rizík. Na území Slovenskej republiky od 1. júla 2006 platí ustanovenie zákona o Horskej záchrannej službe, podľa ktorého je osoba, ak sa nachádza v horskej oblasti, povinná uhradiť horskej službe náklady spojené s výkonom záchrannej činnosti alebo s pátraním, ktoré sa jej týkajú. Dovolenkári si preto môžu dojednať poistenie do hôr, ktoré je aktuálne nielen počas zimných dovolení, ale aj pri letnej turistike. Toto poistenie hradí náklady na záchrannú činnosť **horskej/Horskej** služby; vyhľadávanie a vyslobodzovanie osôb v tiesni, poskytnutie prvej pomoci, prepravu k **najbližšej/najbližšej** sanitke či transport do zdravotníckeho zariadenia vrtuľníkom. Horská záchranná služba každoročne zasahuje pri stovkách **prípadoch/prípadoch**. Medzi najčastejšie nehody na svahu patria strety dvoch lyžiarov, ktoré sa niekedy končia fatálne. U snoubordistov to bývajú vážne poranenia hlavy a krčnej chrbtice. Športovci našťastie na poistenie nezabúdajú.

Pri lyžovačke v zahraničí odborníci odporúčajú uzavrieť cestovné poistenie, ktoré zahŕňa okrem poistenia liečebných nákladov v zahraničí aj poistenie úrazu, batožiny, zodpovednosti za škodu a poistenie doplnkových asistenčných služieb. Ak by došlo ku krádeži drahých lyží vlámaním či lúpežou alebo by sa športová výbava zničila pri ťažkom úraze, vzniknuté škody za klienta uhradí poisťovňa.

Artur Šturmankin z Allianz-Slovenskej poisťovne: „Ďalšia vec, ktorú na svahu **neradno** podceňovať, je zodpovednosť za škodu. Pri následkoch zrážky na svahu si poškodený, a to hlavne v zahraničí, neváha uplatniť nároky na náhradu majetkovej škody aj škody na zdraví. Ak má poškodený podnikateľskú činnosť alebo je živnostník a následkom zranenia je pracovne neschopný, môže si okrem nákladov na

liečenie nárokovať aj kompenzáciu ušlého zisku či zárobku. Suma, ktorú si zvyknú zahraniční turisti za spôsobenie úrazu vypýtať, sa často pohybuje aj v desiatkach tisíc eur."

Horúce nápoje na svahu a výhody all inclusive v hotelovom bare na nás striehnu aj počas zimných dovolení a klzké chodníky sa potom šmýkajú ešte viac. V niektorých krajinách lyžiarom dokonca môžu dať fúkať aj na svahu a pokuta, pri ktorej nepomôže ani poistenie, ich neminie. Problém môže nastať aj v prípade, ak sa v dôsledku potúženia alkoholom turisti zrania. Poisťovateľ v takomto prípade nemusí uhradiť náklady na liečenie.

tasr

<http://www.cestovatel.eu/cestovatel/spravy/5676-dovolenka-na-horach-prinasa-viacere-rizika>

1. Ku ktorému jazykovému štýlu patria poistné formuláre pre návštevníkov hôr? 1b
.....
2. Napíšte jedným slovom odborné pomenovanie človeka, ktorý je klientom poisťovne. 1b
.....
3. Z každej dvojice zvýraznených slov v ukážke 1 vypíšte vždy to slovo, ktoré je napísané správne. 1b
.....
4. Urobte fonetický zápis podčiarknutého slova. 1b
Suma sa často pohybuje aj v desiatkach tisíc eur.
.....
5. Vypíšte z ukážky 1 termín pomenúvajúci človeka, ktorý utrpel majetkovú alebo nemajetkovú ujmu. 1b
.....
6. Ktoré tvrdenie komplexne obsiahlo problematiku z ukážky 1? 1b
 - A. Poisťovňa uhradí klientom všetky škody, ktoré im vzniknú na území Slovenska.
 - B. Ponuka cestovných agentúr all inclusive nie je plne hrazená cestovným poistením.
 - C. Poisťovateľ je povinný preplatiť klientovi celý ušlý zisk za čas jeho liečenia.
 - D. Dovolenkári by mali zvážiť výber jednotlivých typov cestovného poistenia.
7. Vypíšte z ukážky 1 cudzie slovo, ktorého význam je „náhrada za vzniknutú škodu“. 1b
.....
8. Vypíšte z ukážky 1 slovo, na ktoré v texte odkazuje podčiarknuté zámeno v 1. odseku. 1b
.....

9. Z ktorého odseku v ukážke 1 získa čitateľ informácie o konkrétnych doplnkových asistenčných službách? 1b
.....
10. Napíšte tvary 2. stupňa akostných prídavných mien z poslednej vety druhého odseku ukážky 1. 1b
.....
11. Vypíšte z druhého odseku ukážky 1 vokalizovanú predložku. 1b
.....
12. Určte slovný druh zvýrazneného slova v prehovore Artura Šturmankina. 1b
.....
13. Vypíšte z posledného odseku ukážky 1 jedno metaforické vyjadrenie autora, v ktorom konštatuje problém turistov s alkoholom. 1b
.....
14. Napíšte pravopisne správne slovné spojenie, z ktorého vznikla skratka/skratkové slovo označujúceho zdroj textu v ukážke 1. 1b
.....

Ukážka 2

Koľko sa číta?

Aj keď zvýšenie DPH už aj tak drahým knihám neprospelo, ťažko možno povedať, či sa po jej zvýšení číta viac, alebo menej. Najvyšší pokles predaja literatúry bol podľa kníhkupcov v rokoch 2002 – 2003. „Kým vo svete platí slogan, že kniha je v móde, na Slovensku sa zatiaľ snažíme bojovať s tým, že veľa ľudí potrebuje stále hovoriť, že knihy sa nečítajú a nepredávajú,“ hovorí riaditeľ vydavateľstva Slovart Juraj Heger.

On sám si, že by ľudia kupovali knihy ako v minulosti.

Čítanie v číslach

- 1. Ženy siahajú po literatúre trikrát častejšie ako muži. Kým ženy tvoria až 12,1 % každodenných či takmer každodenných čitateľiek krásnej literatúry, mužov je len 3,3 %.*
- 2. Kým žien nečitateľiek je približne 20 %, mužov nečitateľov je takmer 46 %.*
- 3. Viac každodenných čitateľov je medzi ľuďmi stredoškolsky vzdelanými – 10,6 % ako medzi ľuďmi s vysokoškolským vzdelaním – 8,8 %.*

4. Nečitateľov je viac medzi stredoškolsky vzdelanými (21,3 %) než medzi vysokoškolsky vzdelanými (14,4 %) ľuďmi.
5. Takmer 17 % televíznych divákov, ktorých nezaujme televízny program, vypne televízor a siahne po knihe. Ďalších 9,8 % v tomto prípade vypne televízor a pustí si rádio alebo hudobný nosič; 7,3 % vypne televízor a ide sa prejsť. 46,8 % divákov väčšinou prepína dotedy, kým si niečo nenájde.

Čitatelia beletrie		
	2003	2004
beletria dennou potrebou	8,9 %	7,9 %
príležitostní čitatelia beletrie	27,1 %	25,8 %
nezáujem o beletriu	34,6 %	32,2 %

Čítanie krásnej literatúry		
Frekvencia	2003	2004
každý deň	8,9 %	7,9 %
viackrát do týždňa	10,5 %	10 %
raz do týždňa	7,7 %	7,9 %
raz do mesiaca	10,5 %	11,7 %
raz za štvrtrok	8,7 %	8,4 %
raz za polrok	9,8 %	9,5 %
raz ročne	9,3 %	12,4 %
Vôbec	34,6 %	32,3 %

Zdroj: KERNOVÁ, M.: *Knih je dosť, ale čítame ich?* In: *TV oko*, č. 48, r. 2005, s. II, III. (upravené pre potreby testu – pravopis a štylistika)

15. Pretransformujte pasívnu konštrukciu v nadpise ukážky 2 na aktívnu.

..... 1b

16. Určte, ktorým vetným členom je zvýraznené slovo v nasledujúcej vete.
*Veľa ľudí potrebuje stále **hovoríť**.*

..... 1b

17. V ktorej možnosti sú v správnom poradí uvedené slová, ktoré patria na základe kontextu ukážky 2 do nasledujúcej vety?

On sám si, že by ľudia kupovali knihy ako v minulosti.

- A. myslí, menej
- B. nemyslí, menej
- C. myslí, viac

- D. nemyslí, viac 1b
18. Určte druh otázky, ktorý predstavuje opytovacia veta v názve ukážky 2.
..... 1b
19. Zo štatistických údajov v ukážke 2 vyplýva, že
A. ženy prečítajú väčší počet titulov z beletrie ako muži.
B. vzdelanie štatisticky neovplyvňuje čítanie beletrie.
C. nekvalitný TV program podporuje čítanie krásnej literatúry.
D. najviac nečitateľov má ukončené len základné vzdelanie.
E. hudobná produkcia konkuruje čítaniu krásnej literatúry. 1b
20. V možnostiach a) – d) podčiarknite vždy to slovo, ktoré je podľa ukážky 2 pravdivé. 1b
a) Pokles predaja kníh v kníhkupectvách súvisí/nesúvisí s čítanosťou krásnej literatúry.
b) V roku 2004 čítalo menej/viac ľudí viackrát za týždeň ako rok predtým.
c) V roku 2004 pribudlo/ubudlo príležitostných čitateľov beletrie.
d) Mužov nečitateľov je/nie je takmer dvakrát viac ako žien.
21. Riaditeľ vydavateľstva Slovart v ukážke 2
A. je presvedčený, že knihy sú v móde aj na Slovensku.
B. je skeptický voči tvrdeniu, že knihy sa u nás nečítajú.
C. verí, že daný slogan sa ujme aj na našom knižnom trhu.
D. na základe predaja kníh vie, že Slováci knihy nečítajú. 1b
22. Ako často musíte podľa uvedenej štatistiky v ukážke 2 čítať diela krásnej literatúry, aby ste sa nedostali do skupiny čitateľov, ktorá vykazuje *nezáujem o beletriu*? Vo svojej odpovedi využite časticu **aspoň (najmenej)**. 1b
..... 1b
23. V ktorom bode v časti **Čítanie v číslach** je vyjadrený vzťah príčina – následok?
..... 1b

Ukážka 3

Daniel Hevier - noticka

(1) *noc dlhá štíhla gotická
a mesiac v kúte žobre
na konci novín noticka
že zasa ktosi zomrel*

(5) *raz je to jozef potom ján
čo sa máš o to starať
zem ako huba dokorán
čaká kto príde na rad*

nikto sa nechce predbehnúť
(10) *ber všetkých do parády smrt'*
prejde len zopár chvíľ

*keď ja
spoza novín sa opýtaš
že zomrel? a ten ešte žil?*

(<http://members.chello.sk/miro.mandak/lyrika2.html#A67>)

24. Ktoré dva prvky sa v najväčšej miere podieľajú na vytváraní rytmu v básni Daniela Heviera? 1b

.....

25. Na základe ukážky 3 doplňte na vynechané miesto v básni obrazné ustálené slovné spojenie, ktoré sa skladá z expresívnych slov vyjadrujúcich koniec života človeka a zároveň je v súlade s veršovým systémom uplatneným v básni.

.....

1b

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Napište z pozície vydavateľa kníh reklamný text (v rozsahu 15 – 20 viet), v ktorom sa pokúsite potenciálnych zákazníkov presvedčiť, že čítanie je moderné/že kniha je najvhodnejší darček.

TRETIA ČASŤ – ÚSTNA

Predneste cca 5-minútový prejav, v ktorom zhodnotíte vplyv masmediálnych komunikačných prostriedkov na formovanie estetického vkusu Slovákov.

Použitá literatúra:

<http://www.cestovatel.eu/cestovatel/spravy/5676-dovolenka-na-horach-prinasa-viacere-rizika>

Zdroj: KERNOVÁ, M.: *Kníh je dosť, ale čítame ich?* In: *TV oko*, č. 48, r. 2005, s. II, III. (upravené pre potreby testu – pravopis a štylistika)

<http://members.chello.sk/miro.mandak/lyrika2.html#A67>

Autorský tím: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.,
Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová
Slovenská komisia OSJL
Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2015